

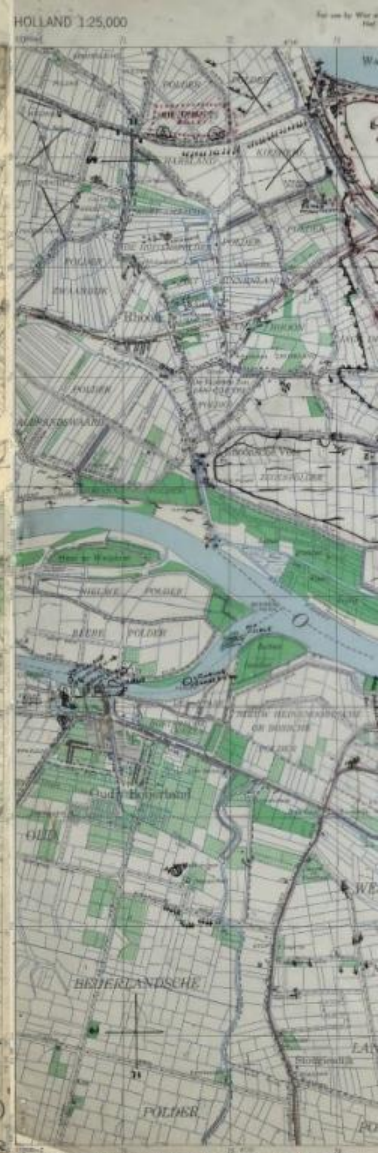
1

Canadezen in de Hoeksche Waard

**75 JAAR
VRJHEID**

Verhalen van
Hoeksche Waarde

Samengesteld door:

A.C. van der Hoek

A.O. Mol

J.J. Nagtzaam

Redactie:

Gemeente Hoeksche Waard

In opdracht van gemeente Hoeksche Waard

ISBN / EAN 9789090334349

©2020

Ondanks alle aan de samenstelling van dit boek bestede zorg kan noch de uitgever, noch de auteur aansprakelijk worden gesteld voor eventuele schade die het gevolg is van enige fout in deze uitgave.

De gemeente heeft getracht alle rechten met betrekking tot de in dit nummer opgenomen afbeeldingen te achterhalen. Zij die menen rechten te kunnen doen gelden kunnen contact opnemen met de gemeente (info@gemeentehw.nl).

Inhoud

Inhoud	2
Inleiding	3
Inundatie	4
Operatie Eclipse	12
Mei 1945	17
Royal Canadian Artillery (RCA) van de 1st Canadian Division	18
Indeling van de RCA van de 1st Canadian Division.....	19
Voorschriften.....	20
1st Field Regiment Royal Canadian Horse Artillery	21
2nd Field Regiment Royal Canadian Artillery.....	23
3rd Field Regiment Royal Canadian Artillery.....	26
1st Canadian Anti-Tank regiment.....	31
126st Light Anti-Aircraft Regiment Royal Artillery.....	32
Andere geallieerde eenheden in de Hoeksche Waard.....	35

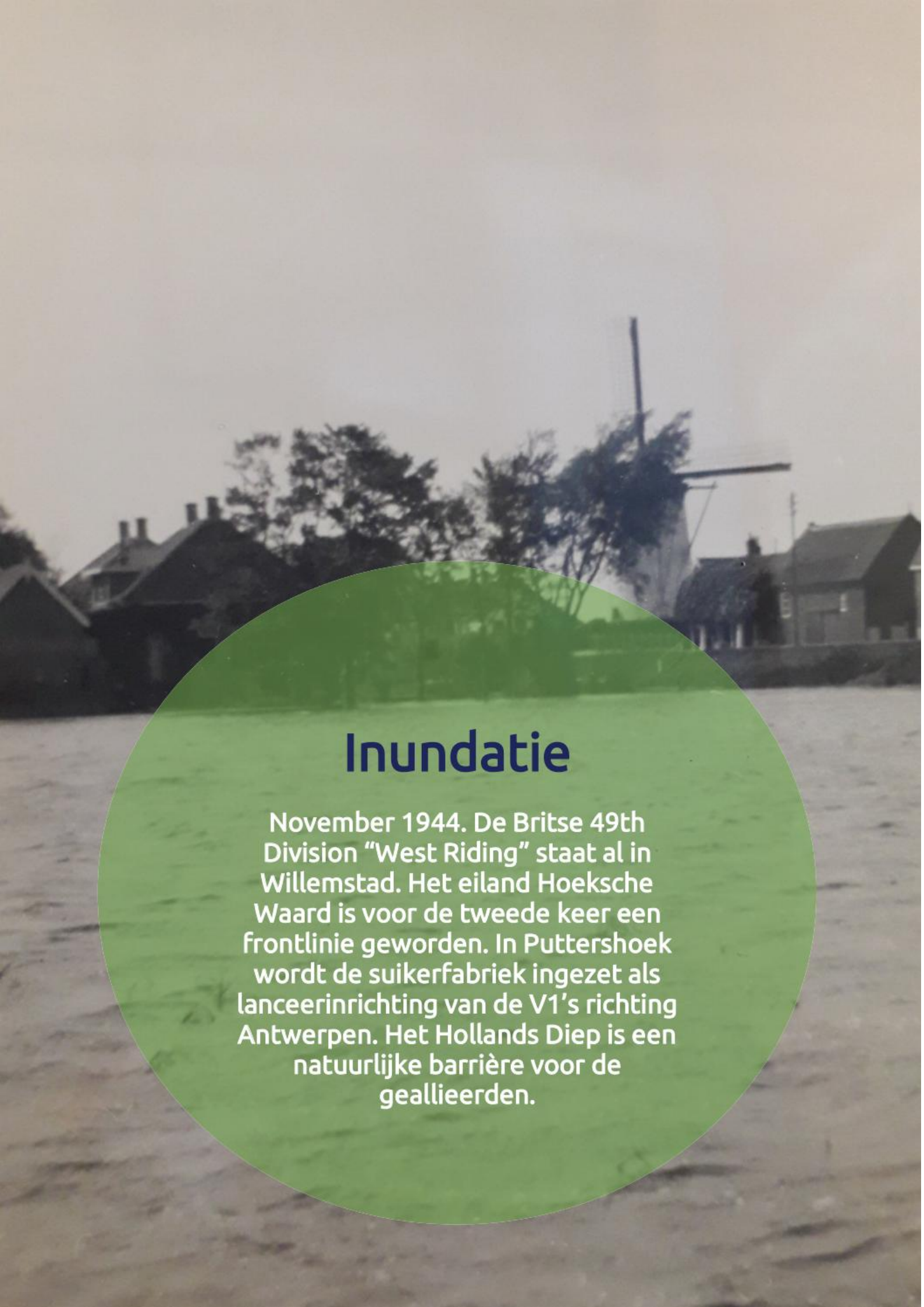
Inleiding

75 jaar geleden werd Nederland, en dus ook de Hoeksche Waard, bevrijd. Toch is er weinig bekend over de bevrijders van de Hoeksche Waard. In ieder boek of verhaal worden zij aangeduid met de Canadezen. Maar van welke eenheden waren deze Canadezen en waren het wel alleen maar Canadezen?

In juli 2020 bracht gemeente Hoeksche Waard de fietsroute “In de voetsporen van de Canadezen” uit ter gelegenheid van 75 jaar vrijheid. Tijdens het samenstellen van deze route is veel nieuwe informatie verzameld. Historische verenigingen en musea hielpen bij het vinden van foto's. Om ervoor te zorgen dat de verzamelde informatie bewaard en gedeeld wordt, besloot de gemeente over dit onderwerp haar eerste cultuurhistorische publicatie uit te brengen.

De zoektocht begon door eerst te bepalen of er ergens een indicatie was welke Canadese eenheden in de Hoeksche Waard waren geweest. Bekend was wel dat het onderdelen van de 1st Canadian Infantry Division waren, maar deze divisie bestond uit 47 verschillende onderdelen. Gelukkig stond op een foto van de Canadezen in Strijen duidelijk de contour van een baretembleem van de Royal Canadian Artillery.

Tegenwoordig worden de archieven over de Canadese geallieerden steeds makkelijker toegankelijk. Door digitalisering komt het archief dat duizenden kilometers ver weg is, toch heel dichtbij. Dankzij de uitvoerige vastlegging van alle handelingen in de zogenaamde War Diaries, was het mogelijk om te achterhalen welke Canadese eenheden de Hoeksche Waard bevrijd hebben en hoelang ze op het eiland bleven. In deze eerste cultuurhistorische publicatie ‘Canadezen in de Hoeksche Waard’ leest u alles over dit stukje Hoeksche Waardse geschiedenis dat tot nu toe wat onderbelicht bleef. Wij wensen u veel leesplezier!

Inundatie

November 1944. De Britse 49th Division "West Riding" staat al in Willemstad. Het eiland Hoeksche Waard is voor de tweede keer een frontlinie geworden. In Puttershoek wordt de suikerfabriek ingezet als lanceerinrichting van de V1's richting Antwerpen. Het Hollands Diep is een natuurlijke barrière voor de geallieerden.

Eind 1944 is de Britse 49e Division “West Riding” in Willemstad. De soldaten van het Westminster regiment lopen door de vestingstad. Een paar kilometer verder zitten de Britten in Fort Sabina. De lichten aan de overkant, in de Hoeksche Waard, zijn net zichtbaar. Toch wordt het Hollands Diep als te breed beschouwd en stopt daar de opmars van de geallieerden. Dat de Duitsers grote delen van het land onder water hebben gezet, zal ook bij deze beslissing meegespeeld hebben. Het opzettelijk onder water zetten van een gebied als middel van verdediging is een oude militaire tactiek en wordt inundatie genoemd.

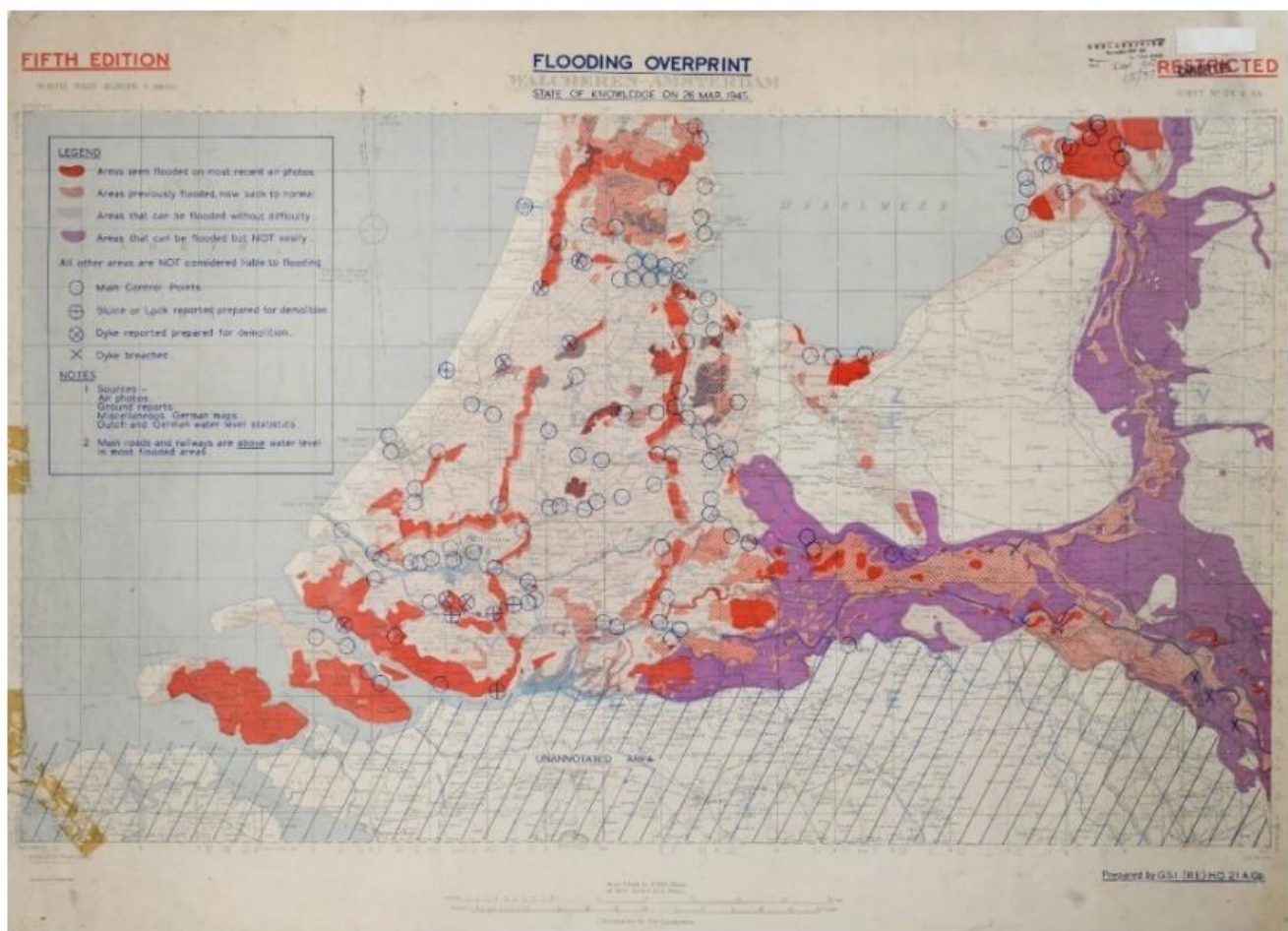
**“22.000
bewoners van
de Hoeksche
Waard moeten
hun huizen
verlaten”**

Begin 1944 zijn de Duitsers bang voor een invasie van het geallieerde leger. Ze besluiten grote delen van Nederland onder water te zetten. In de Hoeksche Waard worden van Nieuw-Beijerland tot Strijen de sluizen opengezet om de polders onder water te zetten. Ongeveer 22.000 bewoners van de Hoeksche Waard moeten hun huizen verlaten en kunnen pas na 5 mei 1945 terug naar hun huizen. Ze worden gehuisvest in de droge delen van de Hoeksche Waard. Ze wonen in bij andere gezinnen of in wagenschuren.

Met ingang van 17 februari 1944 werd het voorschrift van de ontruiming der eilanden, volledig of gedeeltelijk van kracht. Zo goed als alle ondergestroomde percelen ondervonden nadelige invloed door het zilte water.

In totaal staat 12.000 tot 13.000 hectare land onder water. Numansdorp wordt het zwaarst getroffen. In het dorp zijn alleen nog een molenaar, bakker en een slager te vinden. Pas na de bevrijding kunnen de bewoners terugkeren en verdwijnt langzaam het water.

Een groot deel van de Hoeksche Waard verdween niet voor de eerste keer en helaas ook niet voor de laatste keer onder water. Op de stafkaarten van het Canadese leger uit 1944 is goed te zien hoeveel polders op het eiland geïnundeerd waren. Niet alleen de zuidelijke delen van de Hoeksche Waard waren hierdoor slecht bereikbaar. Ook de Zomerlandse polders tussen Heinenoord en Puttershoek waren geïnundeerd.

*Kaart van het Canadese leger waarop onder water gezette gebieden aangegeven zijn.
(Bron: Library and Archives Canada)*

*Duidelijk beeld van de inundatie bij de Mookhoek gezien vanaf de Melkweg
in 's-Gravendeel. (Bron: Historische Vereniging 's-Gravendeel)*

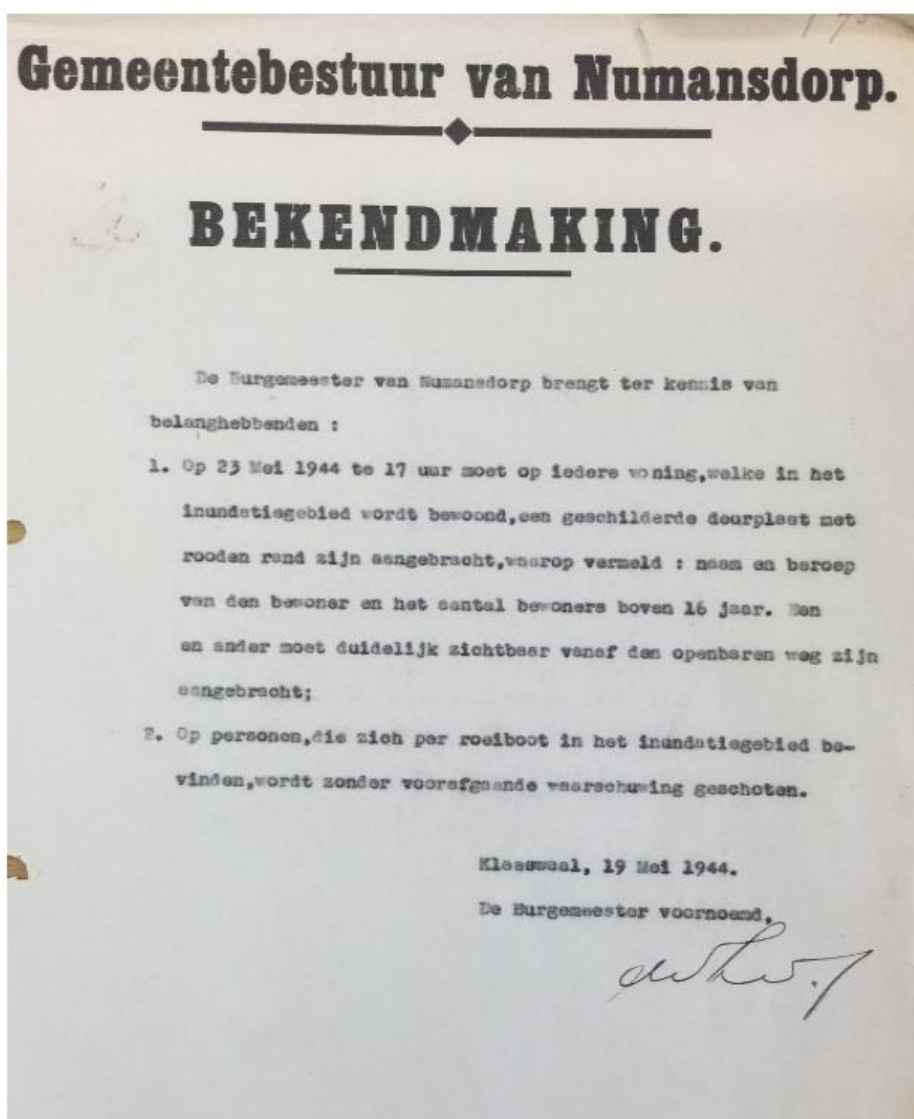
Inundatie in Goudswaard. De foto laat duidelijk zien dat het waterpeil hoog staat aan de Burgemeester Zahnweg. (Bron: gemeente Hoeksche Waard)

De Gebrokendijk bij Goudswaard in 1945. (Bron: gemeente Hoeksche Waard)

De bekendmaking van de burgemeester van Numansdorp dat het grondgebied van zijn gemeente vanaf maandag 13 maart 1944 des namiddags 5 uur niet meer toegankelijk is, tenzij met een speciale vergunning. Voor het spergebied waren speciale richtlijnen van kracht.

1. Vergunningen moesten door de burgemeester en de Groepscommandant der marechaussee ondertekend zijn.
2. Op 19 mei 1944 moest een lijst van alle inwoners die in het gebied woonachtig waren ingeleverd zijn bij de Commandant-Inundatiegebied.
3. Bewoonde huizen moesten een deurplaat met een rode rand, hebben, waarop de naam en het beroep van de bewoner stond en het aantal inwoners boven de 16 jaar.
4. Op 23 mei 1944 moesten alle toegangswegen voorzien zijn van borden met "verboden toegang" en versperringen die weggehaald konden worden.
5. In de toekomst wordt zonder waarschuwing geschoten op personen die zich per roeiboot in het inundatiegebied bevinden.

Bekendmaking van de gemeente Numansdorp in 1944 over de inundatie. (Bron: Regionaal Archief Dordrecht)

Kaarten van het Canadese leger waarop onder water gezette gebieden en militaire voorzieningen van het Duitse leger aangegeven zijn. (Bron: Library and Archives Canada)

In november 1944, nadat de geallieerden Willemstad veroverd hadden, zochten enkele duizenden Duitse soldaten onderdak. Nadat zij het vege lijf gered hadden over water, kwamen zij aan in de Hoeksche Waard. In deze periode begonnen de grootscheepse plunderingen en moedwillige vernielingen. Ruim 6 maanden bleef de Hoeksche Waard frontgebied. Het gevolg was dat dagelijks over en weer artillerie duels werden uitgewisseld. Ter versterking van de verdediging werden talrijke hindernissen opgeworpen, zoals tankvallen¹.

In maart/april 1945 werden de kaden, terreinen en de rijkshaven in Numansdorp met explosieven verwoest. Ook verschillende toegangswegen moesten het ontgelden. Na de bevrijding trof men grote delen van het dorp dan ook ernstig beschadigd aan.

In de zuidelijke helft van de Hoeksche Waard waren voornamelijk Duitse soldaten aanwezig. Zo was er nabij Strijensas een groot kampement. De burgerbevolking was gedwongen om haar huizen te verlaten en elders in de Hoeksche Waard onderdak te vinden. De dijken waren nog wel begaanbaar.

Op de stafkaarten van de Canadezen is duidelijk aangegeven welke delen onder water stonden, maar ook waar bepaalde Duitse eenheden zich bevonden. Zo is bij de Barendrechtse brug aan de Hoeksche Waardse zijde goed te zien dat hier een aantal Duitse luchtafweeronderdelen geplaatst waren. De twee zoeklichten bij Nieuw-Beijerland en Piershil waren in 1944 al vanwege de inundatie weggehaald. Op de overlay van de stafkaarten stond duidelijk weergegeven waar Duitse eenheden zich bevonden, of deze mobiel waren en ook of ze licht, gemiddeld of zwaar geschut bedienden. Zelfs een onderdeel op een bunker stond op de stafkaart afgebeeld met een eigen symbool.

Bij Goidschalxoord was vermoedelijk een tankval en bij Oud-Beijerland lagen meerdere schepen. De suikerfabriek is duidelijk gemarkeerd als een V1 lanceerinstallatie. Puttershoek werd dan ook een aantal keer gebombardeerd door de Engelsen om deze installatie uit te schakelen.

Bij de Kwakscheweg in Oud-Beijerland stond een luchtafweergeschut opgesteld in het open veld.

Aan de Hoeksche Waardse kant van de Kil, tegenover Willemsdorp bij Dordrecht, stond een zwaar mobiele luchtafweergeschut met een zoeklicht.

Door de gehele Hoeksche Waard was meerder licht en zwaar luchtafweergeschut aanwezig, soms in combinatie met een zoeklicht.

Ook in de rest van de regio stond veel luchtafweer opgesteld, vooral rond Zwijndrecht.

¹ Tankvallen zijn betonnen bouwwerken langs en over de weg, die met dynamiet kunnen worden opgeblazen om een eventuele invasie te vertragen.

De lichte mobiele Flak-opstelling met een zoeklicht in het Bevrijdingsmuseum in Nieuwdorp geeft een beeld hoe de luchtafweer in de Hoeksche Waard mogelijk stond opgesteld. (Bron: Arjan van der Hoek)

W.D.

appx 24

1 RCA 1-0
HQ RCA 1 Cdn Inf Div
6 May 45

CEASE FIRE

Effective 070000B hrs, RCA 1 Cdn Inf Div will "CEASE FIRE", in conformance with the cessation of hostilities in WESTERN EUROPE.

Throughout the battlefields of SICILY and ITALY as part of the famous EIGHTH ARMY, and again in Western HOLLAND as part of our parent unit the FIRST CANADIAN ARMY, our regiments have built up an enviable record, of which we all can be justly proud.

I wish to congratulate all ranks on the efficient manner in which you have always carried out your duties. Your good work has greatly contributed to our final victory. I hope you will all enjoy this victory for which you have fought so hard.

Operatie Eclipse

De geallieerde opmars was langs Holland naar Groningen getrokken. De bevrijding van de provincies Utrecht, Noord- en Zuid-Holland werd uitgesteld. Op 5 mei 1945 werd in Wageningen de overgave geaccepteerd. Nu kon ook het laatste deel van Nederland bevrijd worden. Dit gebeurde onder de noemer operatie "Eclipse".

SSZ/hgm

Distribution

- CNO 1 Cdn Div
- 1 Cdn Fd Regt
- 2 Cdn Fd Regt
- 3 Cdn Fd Regt
- 1 Cdn A tk Regt
- 2 Cdn LAA Regt
- HQ RCA 1 Cdn Div

Brig
HQ RCA 1 Cdn Inf Div

- C.O.
- 2 1/2 2
- Adj't.
- R.Q.M.
- I.C.
- L.A.D.
- Sgt. O.

Operatie Eclipse bestond niet zozeer uit gevechtshandelingen, maar was erop gericht om de Duitse eenheden die nog in Nederland waren te ontwapenen. De ontwapeningsvoorschriften voor de Canadezen waren duidelijk: iedereen, ook Nederlanders, werden ontwapend, tenzij men het officiële uniform van de Nederlandse ondergrondse droeg. Ook degenen met een zwarte armband met rode letters RP (bewakers van belangrijke plaatsen) of MP (military police) mochten wapens dragen.

In de Hoeksche Waard waren verschillende knokploegen² actief, maar de regels waren duidelijk: alleen geallieerde strijdkrachten mochten ontwapenen. Daarbij werd het Duitse materiaal, zoals voertuigen, wapens en voedsel ingezameld en naar specifieke locaties gebracht, zogenaamde Jerry Dumps.

Ondanks de capitulatie op 5 mei bleef de Wehrmacht nog enkele weken intact. De Wehrmacht was in principe nog baas in West-Nederland. De militaire hiërarchie bleef zelfs intact. De eenheden bleven zo feitelijk onder bevel staan van eigen officieren, tot de ontbinding van de eenheden in Noord-Duitsland. In feite ontwapenden ze zichzelf. Op deze wijze had de Wehrmacht een georganiseerd aftocht.

In het kader van Operatie Eclipse waren orders uitgevaardigd waarin duidelijk aangegeven stond dat bij het ontwapenen van het Duitse leger geen sprake was van krijgsgevangenen. Na het inleveren van de wapens door de Duitse soldaten bleef de structuur van het leger ongeschonden. Wel werd een zekere druk op de eenheden uitgeoefend om er zeker van te zijn dat de Duitsers niet ontsnapten.

Op 13 mei wilde het Canadese leger de nog aanwezige Duitsers ontwapend hebben. Voor Duitse officieren golden, wanneer zij niet SS of Para waren, andere regels. Zij mochten hun persoonlijke wapen houden, maar nadrukkelijk alleen als zij dit verborgen hielden. Het was van belang om zo snel mogelijk de Duitse militairen met hun grijze uniformen te verwijderen uit het straatbeeld. Binnen de kampen moesten de Duitsers zelf de militaire discipline handhaven en waren zij zelf verantwoordelijk voor de interne zaken. Het verplaatsen van de Duitse militairen bracht soms ook wel moeilijkheden met zich mee. Onderweg stonden veel Nederlandse burgers de Duitsers uit te joelen. Er ontstonden zelfs incidenten, waarbij Nederlandse burgers agressief reageerden op de Duitse militairen.

² Tijdens de Duitse bezetting van Nederland had het verzet knokploegen, gevormd uit alle lagen van de bevolking. Zij werden vooral ingezet voor het plegen van overvallen en inbraken. Dit was nodig voor het verkrijgen van voedselbonnen en persoonsbewijzen.

De Canadezen reden patrouilles. De patrouilles waren bedoeld om te voorkomen dat Nederlandse burgers of Binnenlandse Strijdkrachten (BS) de Duitse soldaten zouden ontwapenen.

Duitse soldaten leveren hun wapens in bij Rotterdam. (Bron: Library and Archives Canada)

Op verschillende plekken in de Hoeksche Waard werden de Duitsers en NSB'ers tijdelijk gevangengehouden:

- basisschool in Goudswaard;
- HBS in Oud-Beijerland;
- christelijke basisschool in 's-Gravendeel³.

De bewaking werd verricht door Binnenlandse Strijdkrachten tot het moment kwam dat ze opgehaald werden door de geallieerden.

Op het moment dat de Duitse soldaten op transport gaan, wordt duidelijk dat de Canadese soldaten blij zijn om van deze taak verlost te zijn. Vele Duitse soldaten hadden namelijk al weken in dezelfde kleding rondgelopen en hadden geen kans gehad om zich te wassen. Op verschillende plaatsen braken er ziektes uit en diverse Duitse militairen hadden luizen. De 2nd Field Hygiene Section was verantwoordelijk voor de ontluizing van de Duitsers. De term "glad to be rid of the flea circus" wordt dan ook gebruikt in één van de vele War Diaries.

**"Glad to be
rid of the
flea circus"**

³ De christelijke school heette toen nog geen Eben-Haëzer.

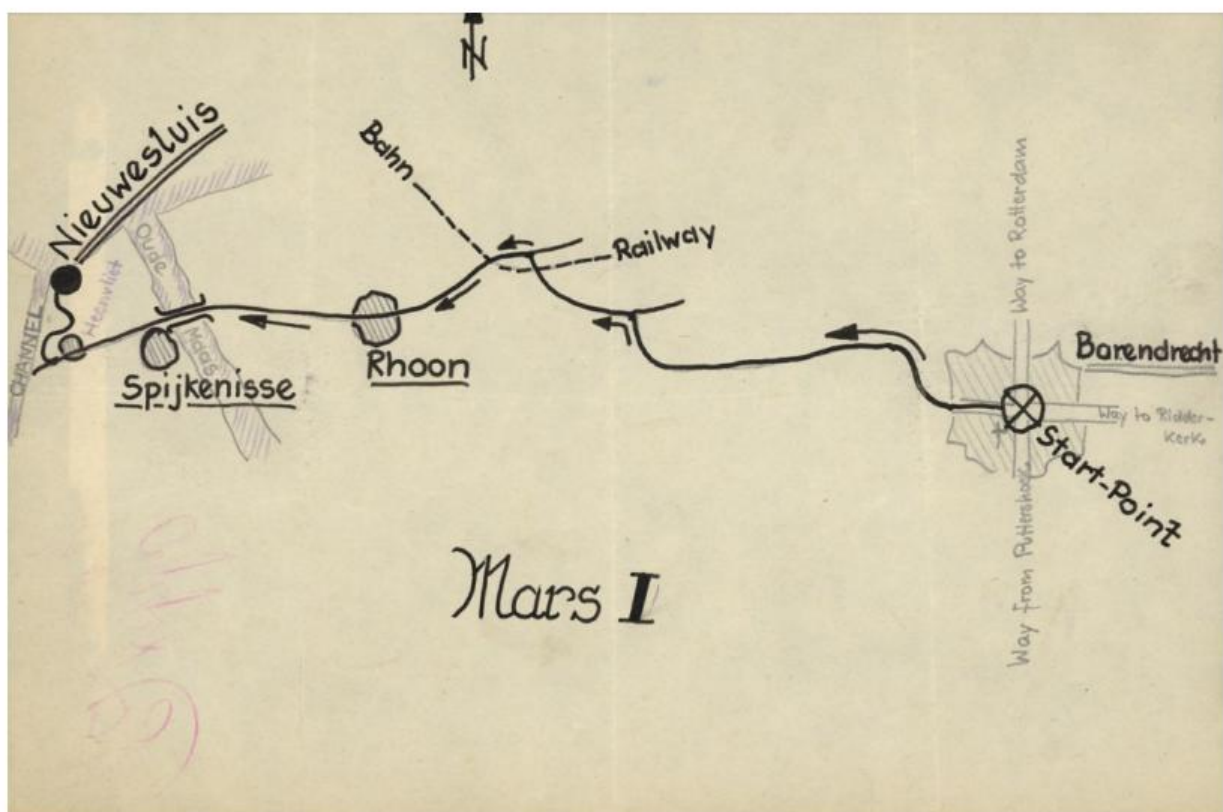
Jerry Dump

Voor het verzamelen van al het militair materiaal van het Duitse leger werden verschillende verzamelplaatsen aangewezen. Deze werden door de Canadese soldaten Jerry Dumps genoemd. Er waren 4 verschillende soorten verzamellocaties:

- voedsel;
- voertuigen;
- wapens en munitie;
- soldaten.

De laatste locatie was een kampement voor Duitse soldaten. Vanuit deze locaties vertrokken de Duitsers uiteindelijk richting Duitsland.

In de regio Rotterdam waren verschillende verzamellocaties. De wapens werden afgeleverd bij de "Arty"⁴ Divisional Dump in Ridderkerk.

Kaart van de locatie van de Jerry Dump bij Nieuwesluis uit een war diary. (Bron: Library and Archives Canada)

⁴ Arty is een afgeleide van artillery.

SOLDIER !

FOR YOUR Information PLEASE

When you see this sign, KEEP OUT like it says !

- Eclipse Dumps are not being built up to start any "help yourself" leaving the Germans alone. They are vital concentrations of supplies for the following purposes:
1. To feed some 9,000,000 displaced persons from Germany and many millions of German civilians.
 2. To supplement Allied resources for other war theatres. Remember, there's still Japan to be licked!
 3. To facilitate the destruction of German equipment.

MUS' BE SOMETHING I COULD USE THIS FOR...

Yes, Soldier, maybe there is something you can use that for, but you'll be sorry! Those German vehicles are needed for a big job we're going to make Jerry do for us — whether he likes it or not — and if you ground him by cannibalizing his transport, then YOU will have to do the job YOURSELF with your own vehicles. And if that happens, imagine how popular you'll be with the gang!

So lay off, please! No cannibalizing! We need those MT spares for Jerry, because every German truck that rolls will be rolling for us with a Jerry crew to do the long driving and dirty swamping. Otherwise YOU WILL BE ELECTED!

Don't Get Caught with Your Pants Down !

Leaving German rifles lying around loose is a sure invitation for some fanatical goof to take a pot-shot at you some bright morning. The place for all German weapons and ammo is your nearest Eclipse Dump. If you can't turn them in yourself, give them to your QM to do it for you.

Remember! If Jerry rifles were good enough to kill your pals they're also good enough to kill Japs! And some of our Allies want them for just that purpose.

Don't Kick German Food Stocks Around !

Much of Germany's food stocks may have been hijacked from the oppressed countries of Europe but that's no justification for looting or sheer destructive vandalism. Food found in Germany is not going down the gullets of the already well-nourished Nazis, so don't start your own reprisal campaign on that score!

On the contrary, every scrap of food stored in German stockpiles is needed to feed the hundreds of thousands of Allied prisoners of war now being freed from the Stalags, the millions of refugees and forced labourers from other countries, and the countless millions of homeless German civilians.

German food will save many Allied lives... Spare it for them!

Horses ! Horses !

Yes, and horsepower too, in its literal sense. Old Dobbin, the oat-burner, has come into his own in the Germany of today and there's a big job ahead of him, thanks to the Allied air blitz on Jerry's road and rail transport.

Save the Plugs !

The German Army uses thousands of them, probably because oats are more plentiful than petrol, and now it's our job to see that the Jerries keep on using them — for us. Sure, it would be nice to have your own private plug to ride, but every horse on non-essential work is a non-paying guest we can't afford to keep. Let's get them into harness!

Crazy Over Horses

You may be — but 12 million of our Prisoners of War and Allied nationals in Germany are relying right now on German Army horses to transport their food.

Onder de Canadese eenheden werd een flyer uitgereikt over het inzamelen van Duits materiaal. (Bron: Library and Archives Canada)

4/1477 24 DEC 44 F/20//CA 432 → ± 1/10800

Mei 1945

Op 5 mei werd in Wageningen de overgave van de Duitsers in Hotel De Wereld getekend. Het duurde toch nog enkele dagen voordat het westen van Nederland bevrijd werd. Ook in de Hoeksche Waard kwamen de geallieerden pas na 5 mei 1945.

Royal Canadian Artillery (RCA) van de 1st Canadian Division

Na 5 mei 1945 werd Nederland in zones ingedeeld waar de verschillende legeronderdelen Operatie Eclipse uitvoerden. Het 1st Canadian Army Corps was belast met de uitvoering van de operatie in Holland. Dit legerkorps bestond uit meerdere onderdelen, zoals 3 infanteriebrigades, artillerie, een gepantserde brigade en ondersteunende onderdelen, zoals field ambulance, engineers en communicatie. Daarom werd besloten om de regio's toe te wijzen aan specifieke legereenheden.

Het RCA kreeg het gebied tussen Ridderkerk en Dordrecht toegewezen. Hierdoor zaten de verschillende artillerie-onderdelen in de regio, waaronder in de Hoeksche Waard. Bij Slikkerveer, tussen Ridderkerk en Hendrik-Ido-Ambacht waren vele onderdelen gestationeerd. Het hoofdkwartier (HQ) van de RCA zat in Dordrecht.

Aan de hand van foto's was het mogelijk de eenheden in de Hoeksche Waard te identificeren, zodat daarna gericht gezocht kon worden in de archieven. Op foto's van de Canadezen aan de Langedam te Strijen is duidelijk de vorm van het insigne van de Royal Canadian Artillery te zien. Het insigne werd op de baret gedragen op rode stof in de contour van het insigne.

Canadezen van de Royal Canadian Artillery op appel aan de Langedam in Strijen (Foto: Oudheidkundige Vereniging "Het land van Strijen")

Indeling van de RCA van de 1st Canadian Division

Iedere divisie had brigades en regimenten van de RCA, maar in de 1st Canadian Infantry Division bestond de artillerie uit:

- HQ 1st Division Artillery
- 1st Field Regiment Royal Canadian Horse Artillery
- 2nd Field Regiment Royal Canadian Artillery
- 3rd Field Regiment Royal Canadian Artillery⁵
- 1st Canadian Anti-Tank Regiment
- 2nd Canadian Light Anti-Aircraft Regiment

Rond 10 mei werd het 126st (Middlesex) Light Anti-Aircraft Regiment toegevoegd aan de RCA. Dit was een Brits artillerieregiment van het 2^e Britse Leger.

Een artillerie divisie bestond uit 10 officieren en 31 manschappen voor het HQ. Daarnaast bestond de divisie uit meerdere regimenten. Een regiment bestond uit 38 officieren en 632 manschappen. Binnen het regiment waren over het algemeen 3 batterijen aanwezig. Een batterij was samengesteld uit 24 stuks 25-ponder houwitser (veldkanonnen) met een trekkend voertuig ervoor.

Ieder regiment was verantwoordelijk voor een aangewezen gebied:

Regiment	Aangewezen gebied met coördinatoren	Lokaal bekend als
126th	Eiland A: 550710, 850708, 830611 tot 650710	IJsselmonde
2nd	Eiland D: 446720, 723647, 596505	Voorne Putten
3rd	Eiland B: 873614, 030616, 662520 Eiland C: 593498, 8577600, 750493	Eiland van Dordrecht Hoeksche Waard

Volgens de "Eenpitter", het verzetsblad van 's-Gravendeel, kwam op 7 mei de eerste Canadees aan in 's-Gravendeel, maar van welke eenheid is onduidelijk. Alle documenten uit het archief van Canada melden namelijk dat de Canadezen niet eerder dan op 8 mei in Hoeksche Waard waren.

⁵ Bijnaam van dit regiment is The Loyal Company. Deze naam geeft de verbinding met de oudste artillerie-eenheid van Canada, de Loyal Company of Artillery van de stad Saint John, weer. Saint John is de standplaats van het regiment.

Voorschriften

Iedere dag ontvingen de regimenten nieuwe orders of voorschriften van het hoofdkwartier. Op 9 mei ontvingen zij kledingvoorschriften. Soldaten mochten het "Walking out Battle dress"⁶ dragen met daarbij hun baret, riem, schoenen en enkelbanden. Het uniform moest compleet zijn met de juiste insignes. Bij warm weer mochten de mouwen opgestroopt worden. De soldaten mochten geen souvenirs aan burgers geven of verkopen. Natuurlijk werd dit weleens gedaan, maar het was niet toegestaan om insignes, badges van eigen uniformen te verkopen of weg te geven.

Munitiekisten en 'battledress' jasje van het 2nd Field Regiment Royal Canadian Artillery. (Foto: Laurens van Deventer)

Op 11 mei ontving het 3rd regiment weer nieuwe voorschriften. De voertuigen mochten niet achtergelaten worden zonder toezicht. Burgers mochten niet meerijden op militaire voertuigen.

⁶ De "walking out battledress" is het standaard uniform, waarbij de draagvoorschriften wat vrijer waren. De commandant van de eenheid kon wel aanvullende voorwaarden voorschrijven.

1st Field Regiment Royal Canadian Horse Artillery

De 1st Field Regiment Royal Canadian Horse Artillery RCHA reed op 8 mei 1945 van Nijkerkerveen in Gelderland naar 's-Gravendeel. Hier was de DIV Arty (artillerie divisie) Brigade affaires van de 11th Marine Infanterie Divisie aan het afhandelen. Het onthaal van de mensen op de route was iets om nooit meer te vergeten. De Canadese soldaten hadden nog nooit zoveel gejuich gehoord en zoveel vlaggen gezien.

**"Quite a thrill
for everyone to
get such a
genuine
tremulous
welcome"**

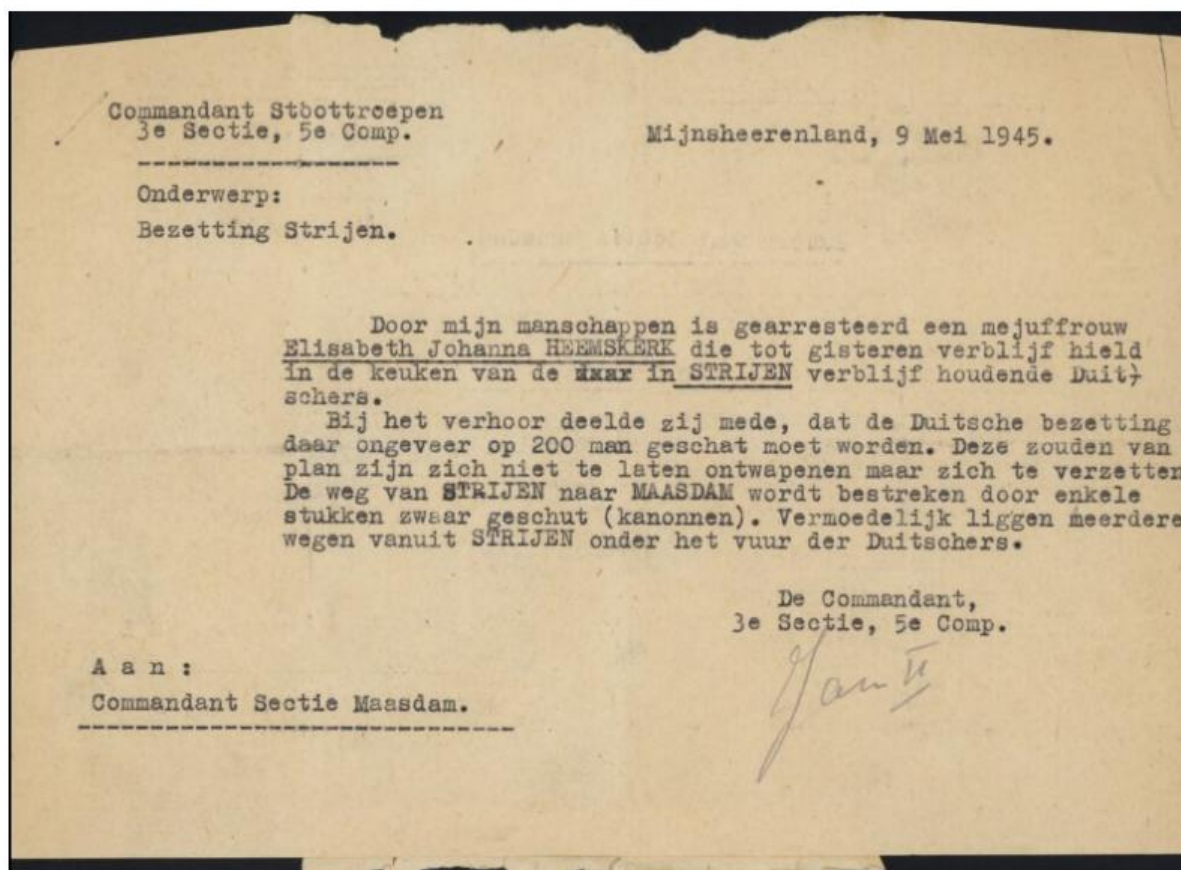
Toen ze om 22.30 vanuit Puttershoek in 's-Gravendeel aankwamen, stond het gehele dorp ze op te wachten. Duitsers waren er in principe niet, behalve officieren die orders hadden om de geallieerden te ontvangen. Het was werkelijk een "thrill" voor allen om zo een gemeend warm welkom te krijgen. Het kampement werd opgeslagen aan de Langestraat, volgens de coördinaten tegenover de christelijke basisschool.

Canadezen met een jeep voor de christelijke basisschool aan de Langestraat in 's-Gravendeel (Bron: Historische Vereniging 's-Gravendeel)

Op 9 mei om 10.30 uur gaf majoor R. Philpot aan "O" groep orders om eerst de Duitsers in Dordrecht te verzamelen. Het regiment had als taak gekregen om de opvanglocatie van de Duitsers te bewaken. Voor de opdracht waren 30 officieren en 300 soldaten beschikbaar. De bevolking was nog wel steeds luidruchtig.

Op 9 mei zit het onderstaande document in de War Diary van het 1st Field Regiment RCHA. Een Engelse versie was ook aanwezig, zodat Nederlanders en geallieerden dezelfde berichtgeving hadden.

(Bron: Library and Archives Canada)

Het was duidelijk dat een groot aantal Duitse soldaten in Strijen zich leek te gaan verzetten tegen de overgave. Welke eenheid deze Duitsers uiteindelijk ontwapend heeft, is onduidelijk. Wel zijn er verschillende aanwijzingen die erop duiden dat het Britse soldaten waren die dit tussen 9 en 15 mei gedaan hebben.

Net op het moment dat het regiment dacht dat ze in 's-Gravendeel kon blijven, kregen de manschappen op 10 mei orders om zich te verplaatsen. Hun werkgebied lag tussen Ridderkerk en Dordrecht en hierdoor werd hun kampement verplaatst naar Zwijndrecht. Om 18.00 uur was de verplaatsing naar Zwijndrecht afgerond.

2nd Field Regiment Royal Canadian Artillery

Op 8 mei 1945 gaf Luitenant-Kolonel Doohan om 9.00 uur een briefing aan de officieren en senior onderofficieren (NCO's) over het werk dat van het regiment verwacht werd. De belangrijkste taak was het ontwapenen en verzamelen van de Duitsers en om hen te verplaatsen naar waar ze heen moesten gaan.

Om 15.00 uur begon de verplaatsing van het regiment van Hoevelaken naar 's-Gravendeel. Via Barneveld zou het regiment via Wageningen de route "Melfa" nemen. Hierna zou men verder gaan op de route "Blue". Deze liep via Rhenen richting de snelweg ten oosten van Utrecht. De start van de reis verliep zonder moeilijkheden, dit kwam voornamelijk omdat men de kanonnen niet meenam. In Rhenen en Wageningen aanschouwden de militairen de verwoestingen die het gevolg waren van de gevechten. Naast de wegen stonden enorme voorraden voedsel en soms steenkool. Deze waren bestemd voor het westen van Nederland dat erg geleden had onder de voedselblokkades van de Duitsers in de hongerwinter van 1944-1945.

Toen het regiment in de buurt van Utrecht kwam, namen de rijen van mensen langs de kant steeds meer toe. Al deze mensen stonden langs de weg om de bevrijders te verwelkomen. Er werd gejuicht en de soldaten kregen regelmatig bloemen aangereikt en toegeworpen. Ook pamfletten om ze welkom te heten werden in hun handen geduwd. De mensen waren zo blij!

Het was al avond toen het regiment in Rotterdam aankwam. Daar kwam het met de militaire voertuigen bijna niet door de feestende en dansende menigte heen. Burgers sprongen op de voertuigen en vroegen de bevrijders om sigaretten en chocola.

Stapvoets reden de voertuigen door Rotterdam heen waarbij het regiment uiteindelijk de stadsgrens van Rotterdam bereikte en de feestende menigte achter zich liet. Het regiment vervolgde zijn weg, via de Barendrechtse brug en Puttershoek, richting 's-Gravendeel wat uiteindelijk pas laat in de avond werd bereikt. Via Puttershoek bij het Weverseinde trok het 2nd Field Regiment via de Molendijk (toen Ringdijk genaamd) en later de Smidsweg 's-Gravendeel binnen. Hier werden ze om 23.00 uur allerhartelijkst ontvangen. In ieder dorp op de weg naar 's-Gravendeel wordt gesproken over "the welcoming crowd were as sincere in heart if not so great in numbers". In 's-Gravendeel werden ze overvallen (mobbed) door een bijna hysterische

**"We were
mobbed by
almost
hysterical
crowds"**

bevolking. Er werd gedanst en geschreeuwd door de menigte, die op de komst van de bevrijders had gewacht.

Aan de Molendijk, waar nu de Molenvliet is, werd de boerderij van de familie Van Brugge ingericht als tijdelijk hoofdkwartier (HQ). Aan de Maasdamseweg (toen nog Smidsweg geheten) tussen de 1^e en 2^e Kruiswegen en de Molendijk maakten de 7th, 8th en 10th Battery drie kampementen.

Het regiment was ook verantwoordelijk voor het "eiland" van Dordrecht (area "B"), waar het regiment 24 uur per dag met 4 gepantserde voertuigen patrouilles reed. In elk voertuig zaten 4 militairen met een officier die de leiding had. Elk voertuig beschikte over een radio en een vertaler van de Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten (NBS of BS). Het doel van de patrouille was het herstellen van de wet en handhaving. Bij ernstige calamiteiten kon men terugvallen op luchtondersteuning voor extra machtsvertoon. Uiteraard liepen nog steeds gewapende Duitse militairen rond die ook nog eens plunderden. Dit was het geval aan de Schenkeldijk, waar 10 Duitse soldaten op 10 mei 's avonds aan het plunderen waren geslagen. Gelukkig werd het incident op tijd gemeld door mannen van de BS. en konden de Duitsers worden ingerekend.

Bij het regiment werd op 9 mei 1945 rond 02.10 uur gemeld dat er bij Bolnes vijandelikheden plaatsvonden tussen Duitsers en burgers. Alle gepantserde voertuigen werden hierheen gestuurd. De schermutseling was snel voorbij door het machtsvertoon van de Canadezen, maar helaas waren er aan beide kanten doden te betreuren. 's Avonds hielp de 7th Battery het 1st Field Regiment met haar patrouilles in de aangewezen gebieden.

Op 10 mei om 00.30 uur werd een gewonde Duitse soldaat bij de Regimental Aid Post (RAP) gebracht. 's Ochtends kreeg het regiment orders om Duitsers naar de verzamelplaatsen te brengen en ze te ontwapenen. Andere soldaten kregen orders om Duitsers te escorteren om mijnevelden te verwijderen. Op verschillende plaatsen in de Hoeksche Waard waren namelijk nog mijnevelden aanwezig. Die middag waren in Barendrecht 10 Duitse vrachtwagens gehaald. Deze waren door iemand uitgekozen, maar niet naar tevredenheid. Het 2nd Light Anti-Aircraft Regiment bewaakte de vrachtwagens.

Op de ochtend van 11 mei 1945 werden voorbereidingen getroffen voor het verplaatsen van het regiment. De Duitse voertuigen moesten naar de aangewezen Jerry Dump gebracht worden. Een Duitse officier meldde om 12.15 uur nog dat er onvoldoende brandstof was om alle voertuigen te verplaatsen.

Om 13.40 uur vertrok het 2nd Field Regiment naar Ridderkerk en Slikkerveer. Daar bleven de Canadezen nog geruime tijd. In Slikkerveer werden zelfs diverse activiteiten gehouden, zoals een softbaltoernooi tussen de verschillende eenheden. De 10th Battery won uiteindelijk dat toernooi.

Later die dag werd een patrouille richting Dubbeldam gestuurd. Er waren namelijk rapporten binnengekomen dat er moeilijkheden waren. Bij aankomst van de patrouille bleek dat de inwoners van Dubbeldam de aanwezige Duitsers zat waren. Uiteraard werden deze Duitse militairen verzameld en overgebracht naar het concentratiegebied voor Duitse militairen.

Op 11 mei 1945 had het regiment al 25 Duitse officieren en 718 Duitse militairen "gevangen" genomen. Hierbij werden 168 bajonetten, 41 pistolen, 505 geweren, 15 machinegeweren, 78 voertuigen en 150 paarden in beslag genomen.

WD

REGIMENTAL PART I ORDERS
BY
LT-COL. W.P. DOOHAN
COMMANDING
2 CANADIAN FIELD REGIMENT

WEDNESDAY, 16 MAY 45 LAST ORDER NO. 272

273. PARADES

REVEILLE	0615 hrs.
BREAKFAST	0700
(Sunday)	0800
PARADES	0830
LUNCH	1200
SUPPER	1700
(Sunday)	1630
TATTOO ROLL CALL	2200
LIGHTS OUT	2230

274. SALUTING

Reference returning salute to GERMAN military personnel. ONLY when a verbal order has been given to a member of the German Armed Forces and such order is acknowledged by a salute indicating that he has received and understands the order will a salute in return be given.

275. SUMMER DRESS

Dress regulations, will be authorized daily by R.H.Q., by 0745 hrs.

When Summer Dress is authorized it will consist of -

- Beret
- Shirt (collar attached or if without collar, neck-band turned in. Top button only will be undone.
- Battle dress trousers
- Web belt (braces will not be worn)
- Anklets
- Leather boots (black)

In the case of an officer, tie and badges of rank will, in addition, be worn.

P. J. Doohan
 (W.P. DOOHAN) Lt-col.,
 Comd., 2 Cdn Field Regiment,
 R. C. A.

/s/ JAG

Voorschrift van 16 mei 1945 (Bron: Library and Archives Canada).

3rd Field Regiment Royal Canadian Artillery

Op 8 mei 1945 kreeg het regiment de opdracht om naar Puttershoek te rijden. Het regiment vertrok vanuit Achterveld. De route liep via Amersfoort en hierna richting de snelweg ten oosten van Utrecht. De route voor het regiment verliep verder via Gouda (Foglio route), Rotterdam, Barendrecht en uiteindelijk naar Puttershoek. Via de Blaaksedijk Oost kwam het regiment aan in Puttershoek.

Langs de wegen stonden rijen mensen die de soldaten, hun bevrijders, welkom heetten. Vlaggen wapperden met oranje linten. Mensen droegen oranje sjaals en hoeden. "The so-called stolid Dutch went completely mad" toen het regiment voorbij reed. Iedere soldaat van hoge tot lage rang genoot.

Het grootste deel van het regiment bereikte Puttershoek om 21.30 uur. De aalmoezenier verscheen echter pas rond middernacht. Hij had in Rotterdam een verkeerde afslag genomen, waardoor hij eigenlijk weer teruggereden was. Uiteindelijk vond hij de juiste weg naar Puttershoek. Als een zwaan-kleef-aan waren andere onderdelen de aalmoezenier gevolgd: de Light Aid Detachment (LAD) volgde de aalmoezenier, de Medical Officer (MO) volgde de LAD, de 2nd Field Regiment RCA volgde de MO en het 1st Field Regiment RCHA reed achter de 2nd Field aan. Het HQ was volgens de gegevenscoördinaten bij het Schouteneinde in Puttershoek. Het terrein is nu bekend als Zijdewinde.

**"So-called stolid
Dutch went
completely
mad"**

Op 9 mei 1945 bestond het 3rd Regiment uit 45 officieren en 640 manschappen. Deze dag stond in het teken van het afvoeren van Duitse soldaten. Volgens instructies moest elke batterij Duitse soldaten verzamelen en ontwapenen.

Het hoofdkwartier van het regiment werd op 10 mei verplaatst naar een nieuwe locatie bij Maasdam. Waarschijnlijk was deze locatie bij de kruising van de Maasdamseweg en Kromme Elleboog. Hier bleven zij tot 28 mei 1945 en verplaatsten zich toen naar Ridderkerk.

Het is onduidelijk of de batterijen in de Hoeksche Waard bleven. Deze gingen namelijk naar hun nieuwe bestemmingen. Het ligt voor de hand dat zij, net als vele andere eenheden, naar Slikkerveer gingen.

Er zijn geen incidenten bekend waarbij, door het schoonmaken van wapens of voertuigen, Nederlandse kinderen gewond raakten of erger. Dergelijke informatie is niet in de Hoeksche Waardse archieven aangetroffen.

Op 10 mei 1945 reed het 3rd Field Regiment RCA voor patrouille van 's-Gravendeel naar de dorpen Oud-Beijerland, Piershil en Goudswaard. De manschappen waren volledig bewapend om zo duidelijk te maken dat zij het nu voor het zeggen hadden. Al vroeg gingen de voertuigen op pad. In Oud-Beijerland werden zij met gejuich begroet. De voertuigen reden tot het gemeentehuis en parkeerden de voertuigen achter elkaar. Na een korte stop ging de bevrijdingstocht verder naar Piershil en Goudswaard. Die middag verbleven de Canadezen nog in Oud-Beijerland om daarna weer terug te reizen naar hun kampement in Puttershoek.

*Een Canadese soldaat poetst zijn schoen bij een jeep op de locatie huidige Zijdewinde in Puttershoek
(Bron: Stichting Oud-Puttershoek)*

*Een gepantserde International half-track van het 3rd Field Regiment RCA staat geparkeerd aan de Oosthavenszijde in Puttershoek
(Bron: Stichting Oud-Puttershoek)*

*Canadese soldaten zitten voor een Chevrolet 3-tonner op het kampement op locatie huidige Zijdewinde in Puttershoek
(Bron: Stichting Oud-Puttershoek)*

Kinderen kijken bij de Canadese soldaten op het kampement van de 3rd Field Regiment RCA aan de huidige Zijdewinde in Puttershoek bij een 1,5 ton vrachtwagen met een lichte 10cwt aanhanger. (Bron: Stichting Oud-Puttershoek)

Burgers en Canadese Soldaten bij het HQ van de 3rd Field Regiment RCA aan de huidige Zijdewinde in Puttershoek. (Bron: Stichting Oud-Puttershoek)

Burgers zitten op een Canadese Chevrolet C8A Heavy Utility Truck Personnel (HUP) en rijden langs het toegestroomde publiek op de Oost-Voorstraat in Oud-Beijerland. (Bron: Historische Vereniging Oud-Beijerland, collectie Buitendijk)

Canadese soldaten van het 3rd Field Regiment RCA rijden met een gepantserde GM C15TA Otter over de Molendijk in Oud-Beijerland. (Bron: Historische Vereniging Oud-Beijerland, collectie Buitendijk)

1st Canadian Anti-Tank regiment

Het HQ van het regiment vertrok op 8 mei 1945 via Barneveld, Ede, Alphen en Utrecht naar Leiden. Doordat ook dit regiment uit meerdere batterijen bestond, was het mogelijk dat deze uiteindelijk naar andere plaatsen gingen.

De 90th Battery was onderdeel van dit regiment en kreeg uiteindelijk op 9 mei opdracht om naar 's-Gravendeel te gaan. Kapitein J.E. Ferguson en Luitenant J.T. Wimble voerden verschillende verkenningen uit naar dorpen die nog steeds door de Duitsers bezet waren. In één dorp, Poortugaal, was de patrouille de eerste geallieerde eenheid die het dorp betrad en werd dan ook zeer warm onthaald.

Een taak van de batterij was de Duitse "gevangenen" te bewaken en beschermen. De batterij bestond door de vele verloven uit slechts 4 officieren en 65 soldaten met andere rangen om alle taken in dit gebied uit te voeren.

Op 11 mei 1945 was het helder en warm weer. Deze dag vertrok de 90th Battery weer naar het regiments hoofdkwartier in Leiden.

126st Light Anti-Aircraft Regiment Royal Artillery

Het 126st (Middlesex) Light Anti-Aircraft Regiment was een eenheid van het 2^e Britse Leger. Na 5 mei werden eenheden van het Britse leger aan de Canadese bevelstructuur toegevoegd. Rond 10 mei werd het 126^e toegewezen aan de Royal Canadian Artillery.

Omdat het 126st ook tot een artillerie-onderdeel behoort en de Britse artillerie hetzelfde embleem gebruikt, zijn deze soldaten op foto's moeilijk te onderscheiden. Soms blijkt uit een voertuig dat het op dat moment om Britse soldaten ging.

Een van de locaties waarvan bekend is dat er een kampement van de Canadezen is geweest, is bij de inmiddels afgebroken boerderij van Van Soest aan de Langedam in Strijen. Hiervan zijn meerdere foto's bekend, maar deze locatie wordt niet vermeld in de beschikbare war diaries van de RCA. Er is een sterk vermoeden is dat het hier om het Britse 126st Light Anti-Aircraft Regiment gaat. De Canadese voertuigen en insignes geven aan dat het in ieder geval een legeronderdeel van de Royal (Canadian) Artillery was aan de Langedam. Het kampement lag tussen de boerderijen van de familie Van Soest en de familie Troost.

De Brencarrier wordt aangedreven door een Ford V8 motor. Ze staan bekend om hun vering. (Foto: Oudheidkundige Vereniging "Het land van Strijen")

*Een Brencarrier wordt weer volgeladen met persoonlijke uitrusting. De Brencarrier is een gepantserd rupsvoertuig met metalen tracks. Deze werd voornamelijk gebruikt door de Britse en Canadese eenheden. Op de achtergrond is de oude boerderij van Van Soest zichtbaar.
(Foto: Oudheidkundige Vereniging "Het land van Strijen")*

*Een kleine jongen zit op een BSA WM20 met een 500 cc motor, terwijl de soldaten bij een Norton 16H toekijken op de achtergrond. De BSA en Norton waren twee van de vele motormerken, die gebruikt werden door de Canadezen en Britten.
(Foto: Oudheidkundige Vereniging "Het land van Strijen")*

Een Chevrolet 3-ton vrachtwagen werd veel gebruikt door de Canadezen. De vrachtwagen beschikt over een 6-cilinder motor. De karakteristieke cabine was tot in de jaren 50 en 60 nog te zien in de Hoeksche Waard, aangezien deze voertuigen nog veel gebruikt werden. (Foto: Oudheidkundige Vereniging "Het land van Strijen")

Andere geallieerde eenheden in de Hoeksche Waard

Een aantal Hoeksche Waarders had persoonlijke banden met de geallieerden. Door hun activiteiten voor het verzet hadden zij kennis gemaakt met diverse geallieerde officieren en soldaten. Zo kwamen in juni 1945 de Canadese Luitenant-Kolonel Maurice DeRome⁷ en de Britse Luitenant-Kolonel Richard Iver Dobson⁸ afscheid nemen van Wim Boot aan de Oosthavenzijde in Puttershoek.

Geheel rechts op de foto Wim Boot. Links naast hem Luitenant-Kolonel DeRome en Luitenant-Kolonel Dobson. Daarnaast voor de jeep staand Co Beun (in overall) en Albert Vogelaar, beiden Puttershoekse verzetsstrijders. (Bron Stichting Oud-Puttershoek)

⁷ Luitenant-Kolonel de Rome was verbonden aan het 1st Canadian Corps, Special Forces Detachment.

⁸ Luitenant-Kolonel Dobson was het hoofd van Special Operations Executive van maart 1944 tot mei 1945.

Een jeep en standaard Ford Canada F60L 3-ton Canadian Military Pattern (CMP) vrachtwagen staan geparkeerd aan de Oosthavenzijde in Puttershoek. De laadbak van de vrachtwagen is zodanig aangepast dat het waarschijnlijk de "caravan" van Luitenant-Kolonel DeRome of Luitenant-Kolonel Dobson is. (Bron: Stichting Oud-Puttershoek)

Na de aankomst van de Royal Canadian Artillery kwamen ook andere eenheden naar de Hoeksche Waard. Voor de bouw en het herstel van de infrastructuur kwamen eenheden van de Royal Canadian Engineers (genie) materiaal halen. Zij reden met grote opleggers die werden ingezet voor het vervoer van bouwmaterialen.

Canadese soldaten kwamen na 8 mei 1945 met een Studebaker met oplegger bouw materiaal halen bij Van Neerbos aan de Havendam / Bootstraat in Oud-Beijerland. (Bron: Historische Vereniging Oud-Beijerland, collectie Buitendijk)

Veel Canadese voertuigen bleven uiteindelijk na de oorlog achter in Nederland. Het terug naar Canada transporteren van de voertuigen was een onmogelijke en kostbare zaak. Zo bleven ongeveer 37.000 voertuigen (motoren, jeeps, scout cars, tanks, vrachtwagens en artilleriestukken) in Nederland. Daarnaast paste het in de gedachte van de Marshallhulp om de voertuigen in Europa te laten. Verschillende van deze Canadese voertuigen zijn na de oorlog weer teruggekomen in de Hoeksche Waard. Zij werden veel gebruikt in de landbouw en voor het transport.

Meer lezen over de oorlog in de Hoeksche Waard

Literatuur:

Cor in't Veld, Het verzet in de Tweede Wereldoorlog, Oudheidkundige vereniging "Het Land van Strijen", 2015

Loes Dekker, Gerda den Hartog, Dini Heijden, Dick Snijders, Oorlog in de Hoeksche Waard 1940-1945, Museum Hoeksche Waard, 2015

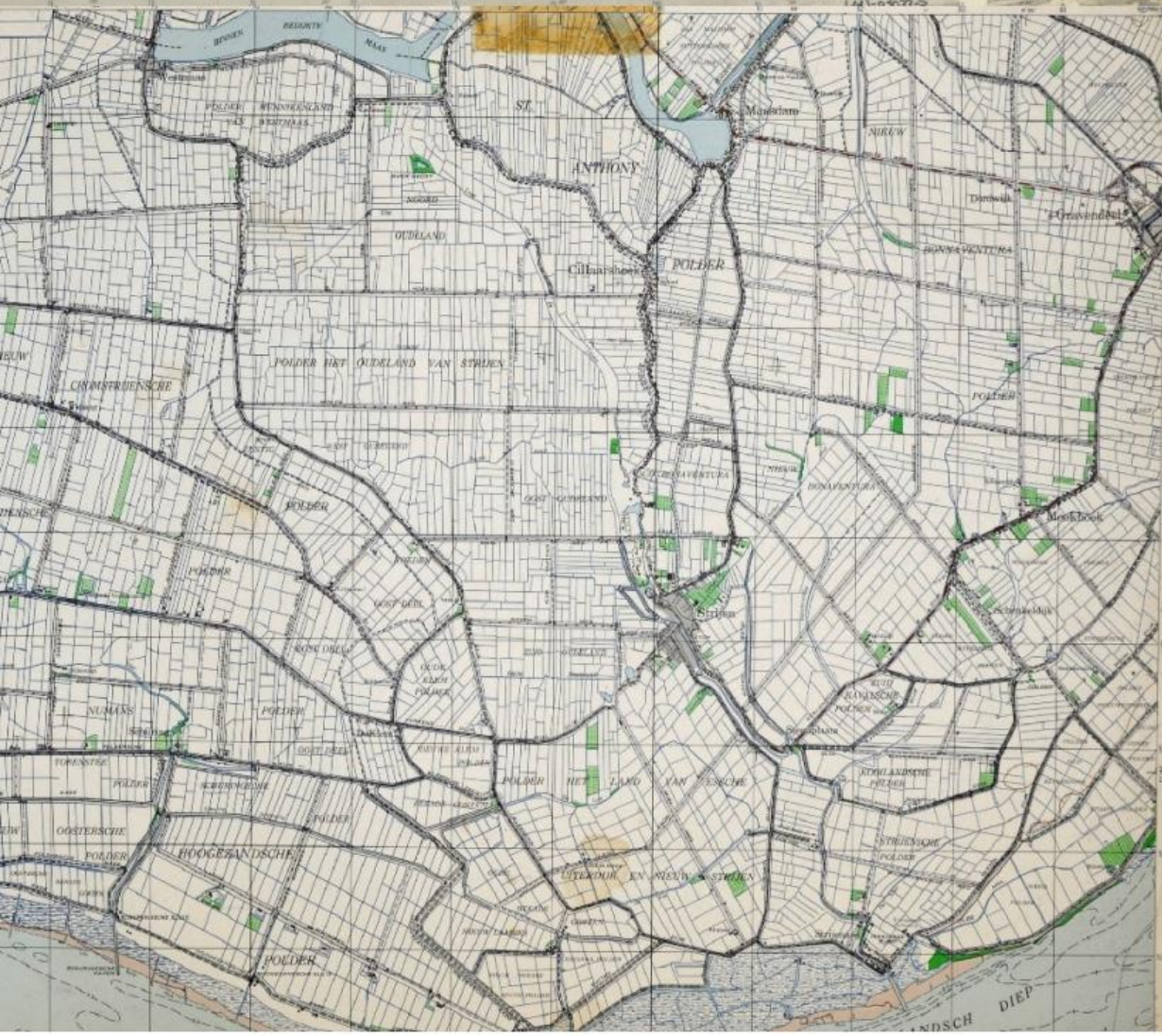
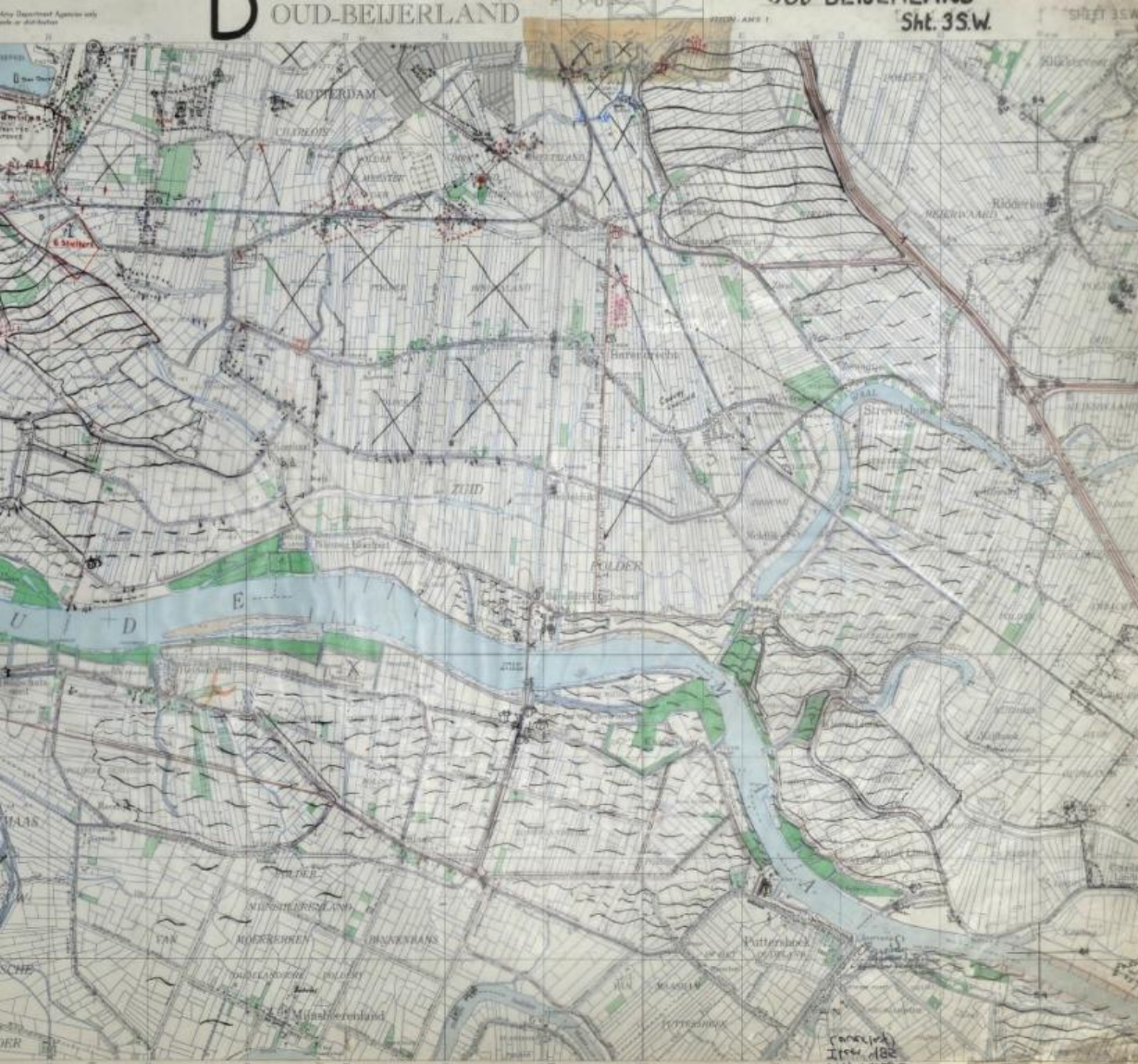
Oudheidkundige vereniging "Het Land van Strijen", Strijen in oorlogstijd, Nr 8-1995

Simon Brand, Het verzet in de Hoeksche Waard, 1995

Wim Wüst en Hans Onderwater, One of our Aircraft is Missing, 2002

Websites:

Oorlog in de Hoeksche Waard, wo2-hoekschewaard.nl

Canadezen in de Hoeksche Waard

De Hoeksche Waard werd bevrijd door de Canadezen. Maar waar zetten ze nu voor het eerst voet aan wal, waar hadden ze hun kampementen op ons eiland en waar hielden ze zich mee bezig?

Ze trokken ons eiland binnen over de Barendrechtse brug. Grote delen waren onder water gezet door de Duitsers. Daarom verbleven ze voornamelijk in het oostelijk deel van de Hoeksche Waard. Vanuit hun kampementen reden ze naar de dorpen in de Hoeksche Waard en daarbuiten. Soms vertrokken de Canadezen al na enkele dagen verder naar een volgende locatie.

In deze eerste cultuurhistorische publicatie 'Canadezen in de Hoeksche Waard' leest u alles over dit stukje Hoeksche Waardse geschiedenis dat tot nu toe wat onderbelicht bleef.

Publicatie

Deze publicatie is tot stand gekomen met medewerking van:

Historische Vereniging Oud-Beijerland

Historische Vereniging 's-Gravendeel

Library and Archives Canada

Museum Hoeksche Waard

Oudheidkundige Vereniging "Het land van Strijen"

Regionaal Archief Dordrecht

Stichting Oud-Puttershoek

ISBN/EAN 9789090334349

9 789090 334349 >

